

KÖY OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN TÜKENMİŞLİK ALGILARI¹

Ahmet AKBABA

Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Zekeriya NAS

Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Bu Araştırmanın amacı; çalışan öğretmenlerin tükenmişlik algılarının ortaya konulması, sorunların kaynaklarının belirlenmesi ve çözüm önerileri getirilmesidir. Araştırmanın çalışma grubu, Van ili İpekyolu ilçesinde yer alan Ağzıkara köyü ilk/Ortaokulunda görev yapan 8 kadın ve 8 erkek öğretmenden oluşmaktadır. Bu amaçla 8 bayan 8 erkek öğretmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden “içerik analizi” kullanılarak, öğretmenlerin sorulara verdiği yanıtlar analiz edilmiştir. Çalışmada köy okullarında çalışan öğretmenlerin farklı sebeplerden tükenmişlik algısına kapıldıkları tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin kişisel gelişimlerine imkân tanımak, iş saatleri esnek hale getirilmek, çalışma koşullarını iyileştirilmek, iş yaşamlarındaki tekdüzeliği azaltmak, sosyal şartlarını iyileştirmek ve rotasyon tükenmişliğinin önlenmesi ve azaltılabilmesi için faydalı olacağı gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, Öğretmen, Köy Okulları, İlköğretim

GİRİŞ

Yaşamımızın önemli bir kısmını oluşturan eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkin aktarımında en önemli unsurlar öğretmenlerdir. Öğretmenlik toplum yaşam içerisinde sürekli değer görmüş bir meslek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde öğretmenlik kavramının tarihçesi ve literatürde yer alan tanımlarına yer verilecektir. Eğitim faaliyetleri ilk ailede doğumla birlikte ve hatta doğum öncesi süreçte başlayıp ölene kadar devam eden bir özellik arz eder. Öğretim faaliyetleri ise okullarda planlı programlı genelde de öğretmenler tarafından verilmektedir. Öğretmenlik mesleği de dünyanın en eski mesleklerinden biri dir. Öğretmenlik başlangıçta yıllarca peygamberlik mesleği olarak anılmıştır. Bu yargının oluşmasına da peygamberlerin tebliğ ve öğreticilik görevleri neden olmuştur.

Öğretmen “resmi veya özel bir eğitim kurumunda çocukların veya gençlerin öğrenme yaşantılarına rehberlik etmek veya yön vermekle görevlendirilmiş ve bu amaçla yetiştirilmiş kimse” şeklinde tanımlanmıştır. Öğretmen, öğrencilerine eğitim vermesinin yanında düşünce üretmelerine yardımcı olur. Bunun yanında öğrencilerin ailelerine yönelik yardımcı nitelikte faaliyetlere katkı sağlamaktadır (Bek, 2007: 13). Bu bağlamda öğretmen, eğitim öğretim faaliyetinde öğrencilerin gelişim göstermesini, ufuklarının açılmasını sağlayan, bunun yanında ailelerine de klavuzluk yapan kişi olarak tanımlanabilir.

Tükenmişlik

Örgütsel davranışların negatif boyutu çerçevesinde ele alınan önemli kavramların başında tükenmişlik gelmektedir. Tükenmişlik genelde çalışanlarda bitkinlik, işe karşı hissettiği öfke hali ve işine olan bağlılığını kaybetmesi olarak tanımlanmaktadır. Literatürde birçok tanımına rastladığımız tükenmişlik ile ilgili genel kabul görmüş tanımlara aşağıda yer verilmiştir.

Tükenmişlik yorgun ve başarıma ümidinin çok azalması, yıpranma, enerji ve gücün azalması veya kaybolması olarak ifade edilebilir. ya göre tükenmişlik “İş gereği insanlarla yoğun bir ilişki içerisinde olanlarda görülen duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı hissi” şeklinde tanımlanmaktadır (Akt: Budak, 2005: 96).

Tükenmişliğe sebep olan faktörler:

Tükenmişlik, ilk olarak sağlık personeli, hemşireler, öğretmenler ve sosyal hizmet çalışanlarında ortaya çıkan yorgunluk, hayal kırıklığı ve işi bırakma gibi davranış biçimi olarak tanımlanmaktaydı.

¹ Bu makale Ahtamara Uluslararası Multidisipliner Kongresi’nde kısmen sunulmuştur.

Sonraki dönemlerde yapılan çalışmalar göstermiştir ki tükenmişlik sendromu birçok farklı işkolunda da görülebilmektedir. (Özkan, 2015: 24)

Tükenmişliği oluşturan faktörler olarak; örgüt yönetiminden ve iş ortamından kaynaklanan faktörler ve bireyin ailesi- çevresi ve psikolojik yapısı ile örgütten beklentisinin karşılanamamasından kaynaklanan sebepler sayılabilir.

Görüldüğü gibi bireysel faktörler kişisel özelliklerden oluşmaktayken, örgütsel faktörler ise çalışılan iş yeri ile ilgili olmaktadır. Bireysel faktörlerin düzeltilmesi, ortadan kaldırılması kişinin kendi elindeyken, örgütsel faktörler ise dış etmenlerden kaynaklandığı için kişinin temelde bunları tek başına ortadan kaldırabilmesi mümkün olamamaktadır.

Tükenmişliğin sonucunda her şeyden önce örgütsel amaçlar gerçekleşemez, ürün veya hizmetin kalitesi düşer. Örgütsel adanmışlık seviyesi aalır. İş bırakma, işte başka işlerle uğraşma, işi yavaşlatma ve işten ayrılma gibi davranışlar ve sonuçlar oluşur.

YÖNTEM

Araştırmanın önemi

Bu çalışmada Köylerde çalışan öğretmenlerin tükenmişlik algılarının öğretmenlerin bakış açısıyla ortaya konması, sorunların kaynaklarının belirlenmesi ve çözüm önerileri getirilmesidir. Yapılacak olan araştırma ile eğitim sistemimizde uygulayıcısı konumunda olan öğretmenlerde tükenmişlik algıları hakkındaki görüşleri tespit edilerek eğitim çevrelerin ve ilgililere öneriler sunulurak çözümlerine katkı sağlanacaktır.

Araştırmanın amaçları

Çalışmanın amacı; Ağzıkara köyü ilkokulunda görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesidir. Bu temel amacın yanında, aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1- Ağzıkara köyü ilkokulunda görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile ilgili görüşleri nelerdir?

2-Ağzıkara köyü ilkokulunda görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile ilgili Görüşleri;

a- Cinsiyet, **b-** Görev yaptığı okul ve kademe, **c-** kıdeme göre değişmekte midir?

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu; Van ili İpekyolu ilçesinde yer alan Ağzıkara köyünde ilk ve Ortaokulunda görev yapan 8 kadın ve 8 erkek öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde gönüllülük ve çalışma yıllarına dikkat edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu çalışmada Köy İlkokullarında çalışan öğretmenlerinin tükenmişlik algılarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına, Ağzıkara köyü ilkokulu üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yolu izlenmiştir. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 26). Veri toplamak amacıyla amaçlı örnekleme yöntemine uyan Ağzıkara köyü ilkokulu Öğretmenleriyle görüşme yöntemi kullanılarak mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Nitel bir yöntem olan derinlemesine görüşme yöntemi, araştırmacıya görüşmecinin bakış açısını derinlemesine keşfetme imkânı vermektedir. Bu yöntemde görüşülecek kişiler, araştırılan konunun ya uzmanı olmalı ya da o konuda karar verici konumda olmalıdır (Kuş, 2003). Bu özelliklere uyduğuna inanılan Ağzıkara köyü ilkokulunda öğretmenlik yapan 8 bayan ve 8 erkek öğretmenle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya veri toplamak amacıyla (Kristensen vd. 2005: 200).², ve literatür taraması sonucunda oluşturulan açık uçlu sorular katılımcılara yöneltilmiştir.

² Kristensen, Tage S. Marianne Borritz , Ebbe Villadsen & Karl B. Christensen, *The Copenhagen Burnout Inventory: A new tool for the assessment of burnout*, ISSN: 0267-8373 (Print) 1464-5335 (Online) Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/twst20>

Veri toplama aracı oluşturulurken; ilgili literatür taranmış, benzer çalışmalarda sorular incelenmiş ve sorusu havuzu oluşturulmuştur. Bu havuz incelenerek sorular ayıklanmış ve araştırmacı tarafından bir görüşme formu oluşturulmuş oluşturulan bu sorular alanla ilgili uzman iki öğretim üyesinin görüşlerine sunulurarak araca son şekli verilmiştir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde konu hakkındaki görüşleri yazı ile kayıt altına alınmış ve incelenmiştir. Katılımcı öğretmenlerle görüşme sırasına göre KÖ1, KÖ2, KÖ3, EÖ1, EÖ2, EÖ3 vb. şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmacı tarafından öğretmenlere sorulan sorulara verilen cevaplar ses kayıt cihazına kaydedilen veriler daha sonra bilgisayar ortamına aktarılmış sonra da nitel araştırma tekniklerden “içerik analizi” kullanılarak çözümlenmiştir. Veriler dört aşamada analiz edilmiştir:

1. Verilerin analizi yazım ve kodlanması,
2. Yazılan ve kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi,
3. Kodların ve temaların sistematize edilmesi
4. Bulguların düzenlenmesi tasnifi tartışılması, yorumlanması aşamalarından geçirilmesi.

Görüşlerinin analizinde aynı sorulara verilen cevaplar dan benzer olanlar gruplandırılarak değerlendirmeye alınmıştır. Ayrıca aynı soruya verilen benzer cevaplar da aynen sunulma yoluna gidilmiştir.

Tablo 1: Katılımcı Sayıları ve Demografik Özellikleri

Okul Türü	Öğretmen Sayısı	Cinsiyet
Kamu	16	Kadın:8, Erkek: 8

SORULAR

- 1-Kaç yıldır Öğretmenlik yapıyorsunuz? Kendinizi Öğretmenlik yapmak için uygun biri olarak görüyor musunuz? Yeniden Seçme Şansınız olsa öğretmenliği seçer misiniz?
- 2-Olağan bir iş gününüzün sonuna doğru neler hissettiğinizi anlatır mısınız?
- 3-Sabah işe giderken duygularınız genelde nasıl olur? İşle ilgili ne düşünüyorsunuz?
- 4-İş yerindeyken kendinizi fiziksel, duygusal, ruhsal açıdan nasıl hissedersiniz
- 5-İş dışında boş zamanlarınızda kendiniz, aileniz ve arkadaşlarınıza ayıracak yeterli enerjiniz oluyor mu?
- 6-İşiniz duygusal anlamda sizi yoruyor mu? Başlıca nedenleri nelerdir?
- 7-Mesleğiniz sizi hayal kırıklığına uğrattı mı? Ne umdunuz, Ne buldunuz?
- 8-Köy okullarında çalışmanın zorlukları nelerdir?
- 9-Mesleki çalışmalarınızda bir problemle karşılaştığınızda bu problemi çözmek için neler yaparsınız?
- 10-Genel olarak tükenmişlik algısına kapılmanızın-kapılmamanızın sebebini nasıl açıklarsınız?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. İlk olarak çalışma Ağzıkara İlköğretim Okulu sınırlı kalmıştır, farklı okullarda yapılarak daha geniş bir kültür, iş yapısı ve sayı içerisinde incelenmesi bu sınırlılık açısından fayda sağlayabilirdi. Bunun yanı sıra zaman sınırlılığı olmuştur. Katılımcılar kimliklerinin gizlenmesine büyük bir özen göstermişlerdir. Katılımcılara bu konuda garanti verilmesine rağmen şüpheye düşüp gerçek görüşlerini kısmen de olsa saklamaları ihtimali araştırmanın bir diğer kısıtlılığıdır.

BULGULAR

1. Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz? Kendinizi öğretmenlik yapmak için uygun biri olarak görüyor musunuz? Yeniden Seçme Şansınız olsa öğretmenliği seçer misiniz?

K.Ö.1 5 yıl özel okulda çalıştım. Milli eğitimde 2. Yılım. Toplamda 7 yıldır öğretmenlik yapıyorum. Evet, kendimi öğretmenlik için uygun biri olarak görüyorum. Yeniden seçme şansım olsa öğretmenliği seçerdim.

K.Ö.2 2. Yılım. Evet, kesinlikle kendimi öğretmenlik için uygun biri olarak görüyorum. Hayır seçmezdim. Çünkü beklentilerimi karşılamadı.

K.Ö.3 öğretmenlik mesleğinde 3. Yılım. Evet, kendimi öğretmenlik için uygun biri olarak görüyorum. Ama şuan çalıştığım yerde değil.

K.Ö.4 7. Yılım. Psikolojime göre değişiyor. Bazı zamanlar mesleğimi severek ve şevkle yapıyorum. Öğretmenlik bana göre değilmiş diye düşündüğüm zamanlar oluyor. Yeniden seçme şansım olsa öğretmenliği seçmezdim. Çünkü başka meslek isterdim.

K.Ö.5 3 yıldır öğretmenlik yapıyorum. Yeniden öğretmenliği seçme şansım olsa seçerdim. Çünkü hem mesleğime uygun biri olduğumu düşünüyorum hem de seviyorum

K.Ö.6 öğretmenlikte 2. Yılım. Evet, kendimi öğretmenlik yapmak için uygun biri olarak görüyorum. Seçme şansım olsa öğretmenliği seçerim çünkü çocukları seviyorum

K.Ö.7 öğretmenlikte 2. Yılım. Evet, kendimi öğretmenlik yapmak için uygun biri olarak görüyorum ve yeniden seçme şansım olsa öğretmenliği seçerim

K.Ö.8 öğretmenlik mesleğinde 4. Yılım. Kendimi öğretmenlik için uygun biri olarak görmüyordum. Zaman içinde alıştığım için işimi sevmeye başladım. Başka hayalim olduğu için öğretmenliği seçmezdim.

E.Ö.1 öğretmenlik mesleğinde 3. Yılım. Kendimi öğretmenlik için uygun biri olarak görüyorum. Seçme şansım olsa öğretmenliği seçmem. çünkü; ekonomik olarak yetersiz buluyorum, köy okulunda çalışma, çalışma saatlerinin uygun olmaması, okulun fiziki yetersizliği,

E.Ö.2 3 yıl ücretli öğretmenlik, 5 yılda devlet, toplamda öğretmenlikte 8. Yılım. İlk öğretmenliğe karşı mesafeliydim. Mesleğimle tanıştıktan sonra bu mesleğe gayet uygun biri olduğumu fark ettim ve severek yapıyorum. Yeniden seçme şansım olsa öğretmenliği seçerim.

E.Ö.3 öğretmenlikte 3. Yılım. Kendimi öğretmenlik için uygun biri olarak görmüyorum. Yeniden seçme şansım olsa öğretmenliği seçmem. Öğretmenliği sosyoekonomik açıdan uygun bulmuyorum.

E.Ö.4 öğretmenlik mesleğinde 3. Yılım. Evet, kendimi öğretmenlik mesleği için uygun biri olarak görüyorum. Yeniden seçme şansım olsa öğretmenliği seçerdim çünkü çocukları seviyorum.

E.Ö.5 2 yıl özel, 4 yıl devlet, toplamda 6. Yılım. Evet, kendimi öğretmenlik mesleğine uygun görüyorum. Yeniden seçme şansım olsa öğretmenliği seçerdim.

E.Ö.6 öğretmenlikte 3. yılım. Evet, kendimi öğretmenlik için uygun biri olarak görüyorum. Yeniden seçme şansım olsa öğretmenliği seçmem. Çünkü öğretmenliği isteyerek seçmedim.

E.Ö.7 öğretmenlik mesleğinde 5. yılım. Kendimi öğretmenlik mesleğini yapmak için kısmen uygun görüyorum. ÖSYM sınavında puanım sınıf öğretmenliğine yettiği için sınıf öğretmeni oldum. Yeniden seçme şansım olsa keskinlikle seçmem. Öğretmenlere yeteri kadar değer verilmediğini düşünüyorum.

E.Ö.8 3 yıl özel, 3 yıl devlet, toplamda 6. Yılım. Kendimi öğretmenlik yapmak için uygun biri olarak görüyorum. Seçme şansım olsa öğretmenliği seçerdim. Ama farklı bir branşta.

2. Olağan bir iş gününüzün sonuna doğru neler hissettiğinizi anlatır mısınız?

K.Ö.1 işimi doğru yapmanın huzuruyla dolu oluyorum. Bir sonraki gün için planlama yapıyorum.

K.Ö.2 yorgunluk, stres, açlık,

K.Ö.3 yorgun, bitkin, çaresiz.

K.Ö.4 çok yorgun hissediyorum. Bazen de eğitime karşı umutsuzluk hissediyorum

K.Ö.5 iş günüm sona erdiği için mutlu oluyorum. Okulda çok yorulmuş ya da sinirlenmişsem bu iş günümün sonuna da bir süre yansıyor.

K.Ö.6 yorgun ama mutlu hissediyorum. Çünkü günümü boş geçirmediğimi ve çocuklara faydalı olduğumu düşününce mutlu oluyorum.

K.Ö.7 gün sonuna yorgunluğu hissetsem de verimli geçen bir günün sonunda mutlulukla eve gidiyorum.

K.Ö.8 verim aldığım günlerde günün nasıl geçtiğini anlamıyorum ve yorgunluk olmuyor. Sınıf motivasyonunun düşük olduğu günlerde ilk dersten yorulmaya başlıyorum ve motivasyonum düşüyor.

E.Ö.1 iş gününün sonuna doğru yorgunluk, aşırı derecede yorgunluk ve tükenmişlik hissi

E.Ö.2 bazen yorgun, bazen şevki kırılmış, bazen de verdiklerimin karşılığını aldığım için gayet mutlu.

E.Ö.3 gerçekten çok yorgun hissediyorum. Tükenmiş bir halde.

E.Ö.4 çok fazla yorgun olmuyorum. İyi hissediyorum.

E.Ö.5 yorgunluk ve erken uyanmanın vermiş olduğu çaresizlik.

E.Ö.6 ruhsal açıdan yorgun olduğum için eve gidip dinlenmek istiyorum.

E.Ö.7 çalışma saatinin bitmesi ile kendimi mutlu ve huzurlu hissediyorum.

E.Ö.8 genellikle günün yorgunluğu oluyor. Fakat okuldayken öğrencilere faydalı olursam yorgunluktan çok, mutlu olurum.

3. Sabah işe giderken duygularınız genelde nasıl olur? İşle ilgili ne düşünüyorsunuz?

K.Ö.1 çalışma saatlerinden dolayı sıkıntı yaşıyorum. Daha güneş doğmadan işe gidiyoruz.

K.Ö.2 sabah erken uyanabilir miyim endişesi var. Servisi kaçırma korkusu ve servis sıcak mı diye düşünüyorum.

K.Ö.3 uykusuz ve o saatte işe gitmek istemiyorum. O saatteki işi kendime uygun bulmuyorum. İşe çok erken gittiğim için verimli olabildiğimi düşünmüyorum.

K.Ö.4 para kazanmam gerektiği için işe gidiyorum.

K.Ö.5 okul uzak olduğu için genelde isteksiz oluyorum. Ama okulu geldiğim zaman isteksizliğim ortadan kalkıyor. Çocuklarla ilgilenmeyi sevdiğim için işimi de severek yapıyorum.

K.Ö.6 işe giderken enerjik ve istekli hissetmeye çalışırım. Düşüncelerim genellikle o gün işleyeceğim dersleri planlamakla ilgilidir.

K.Ö.7 sevdiğim mesleği yaptığım için huzurlu bir şekilde güne başlıyorum. Düşüncelerim, acaba bugün hangi konuyu ne şekilde veririm, nasıl planlamalıyım gibi sorular öncelikle aklıma gelenlerdir.

K.Ö.8 kendimi monoton bir hayatın içindeymiş gibi hissediyorum. Ve hayat boyu sürecekmış gibi gelen bir monotonluğun içindeymişim gibi düşünüyorum.

E.Ö.1 saatlerin uygun olmamasından dolayı mutsuz bir ruh haliyle okula gidiyorum. Saatler uygun olursa iş ile ilgili düşüncelerimin değişebileceğini düşünüyorum.

E.Ö.2 sabah erken uyanmanın psikolojim üzerinde olumsuz etkileri var. Fakat öğrencilerle birlikte olmak, onlara bir şeyler öğretip, rehberlik etmek birçok olumsuzluğun önüne geçebilmektedir.

E.Ö.3 sabah iyi oluyorum. Enerjik ve kendimi iyi hissediyorum. Sabah işe gitmeyi seviyorum.

E.Ö.4 sabah uyandığımda iş yerinin uzaklığını düşünüyorum.

E.Ö.5 bir yetişkin için o saatte uyanmak zor olmasından dolayı, çocukların o saatteki halleri nasıl olur onu düşünüyorum. Biraz daha uykumu alırsam daha verimli olabilirim.

E.Ö.6 genellikle duygusuz olurum. Plana göre ders işleyip iş saatinin bitmesini beklerim.

E.Ö.7 biraz karamsarlık. Bu karamsarlığın sebebi de kendimi işime çok verdiğim halde yeterli verimi alamıyorum. Ayrıca veli yetersizliği ve ilgisizliği var.

E.Ö.8 bir işim olduğu için mutlu hissediyorum. Daha önce özelde çalıştığım için güvencem yoktu, şimdi devlet okulunda çalışmanın güvencesi mutluluğumda etkili oluyor.

4. İş yerindeyken kendinizi fiziksel, duygusal, ruhsal açıdan nasıl hissedersiniz

K.Ö.1 fiziksel açıdan iyi, duygusal ve ruhsal olarak çocukların başarı durumuna göre değişiyor. Çocuklar başarılı olursa iyi başarısız olduklarında kötü hissediyorum.

K.Ö.2 fiziksel açıdan yorgun oluyorum. Duygusal ve ruhsal olarak sürekli bir stres altındayım. Özellikle nöbetçi olduğum günlerde stres daha da artıyor.

K.Ö.3 fiziksel açıdan okulun temiz olmadığını düşündüğümünden hastalanacakmış gibi, boş derslerim hiç yokmuş gibi hissediyorum. İş yoğunluğum çok.

K.Ö.4 fiziksel açıdan tüm enerjimi gün içerisinde kullanabiliyorum. Aktif olmaya çalışıyorum ve bunu başarıyorum. Duygusal ve ruhsal açıdan, değişken ruh halleri gösterebiliyorum. Öğrencilerle iletişimde mutluyum.

K.Ö.5 fiziksel olarak üşümediğim zamanlar rahatım. Duygusal ve ruhsal halim sürekli aynı olmuyor. Günlük yaşadığım olaylara göre değişiklik gösteriyor. Çocukların ödev yapıp yapmadığı, davranışları ve bu gibi şeyler duygusal ve ruhsal halimi etkiliyor.

K.Ö.6 fiziksel açıdan iyi hissederim. Fakat gün sonuna doğru duygusal ve ruhsal açıdan biraz yoğun olarak eve dönerim.

K.Ö.7 gün sonuna doğru fiziksel olmasa da daha çok ruhsal açıdan yorgunluk hissediyorum. Eğer o günü gerçek manada verimli hissedersem hem duygusal manada hem de ruhsal açıdan iyi hissediyorum.

K.Ö.8 fiziksel açıdan enerjik olmam gerektiğini düşünüyorum. Ruh halimde dalgalanmalar var. Emegimin karşılığını aldığımda çok mutlu oluyorum, ufak bir olumsuzluk yaşadığım zaman geriliyorum ve konsantrasyonum dağılıyor.

- E.Ö.1** fiziksel olarak kendimi iyi hissediyorum. Duygusal ve ruhsal açıdan başlangıçta iyi, iş bitimine doğru tükeniyorum.
- E.Ö.2**= fiziksel olarak yıpranmış, duygusal ve ruhsal olarak keyifli
- E.Ö.3**=duygusal açıdan iyi hissetmiyorum. Çocuklar beni etkiliyor. fiziksel açıdan çoğu zaman yorgun. Günün son saatlerine doğru kendimi derse hazır hissetmiyorum. Ders sayısının çok olması burada önemli bir faktördür.
- E.Ö.4** iş yerindeyken kendimi gayet rahat hissediyorum.
- E.Ö.5** fiziksel açıdan yorgun, duygusal olarak çökük ve ruhsal açıdan bitkin hissediyorum.
- E.Ö.6** fiziksel açıdan sıkıntı yaşamıyorum. Duygusal açıdan beklentilerim karşılanmadığı için çöküntüdeyim.
- E.Ö.7** fiziksel açıdan kendimi yeterli hissetmeme rağmen verim düşüklüğü nedeniyle duygusal ve ruhsal açıdan sıkıntılı.
- E.Ö.8** fiziksel açıdan iyi ve verimli olursam duygusal ve ruhsal açıdan da iyi oluyorum.

5. İş dışında boş zamanlarınızda kendiniz, aileniz ve arkadaşlarınıza ayıracak yeterli enerjiniz oluyor mu?

- K.Ö.1** evet, yeterli enerjim oluyor.
- K.Ö.2** zamanım var. Ama enerjim yok. Genelde uyuyarak geçiriyorum.
- K.Ö.3** hayır, enerjim olmuyor. Yorgun ve uykusuz oluyorum.
- K.Ö.4** kendimi çok zorlayarak ekstra zaman ayırmam gerekiyor. Çünkü günümün tamamını okulda geçiriyorum.
- K.Ö.5** eve iş dışında zamanımı ve enerjimi kendime, aileme ve arkadaşlarıma ayırabiliyorum.
- K.Ö.6** pek olmuyor.
- K.Ö.7** evet, iş dışında kendim, ailem ve arkadaşlarıma ayıracak yeterli enerjim oluyor.
- K.Ö.8** iş dışında yeterli enerjim oluyor.
- E.Ö.1** zamanım var ama enerjim galiba yetersiz, kendimi iyi hissetmiyorum.
- E.Ö.2** bazen olmuyor. Ders sayısı ve ders süresinin olması gerekenden fazla olduğunu düşünüyorum.
- E.Ö.3** arkadaşlarım için oluyor ama ailem için olmuyor.
- E.Ö.4** evet, yeterli enerjim oluyor.
- E.Ö.5** güne iyi ve zinde başlamışsam yeterli enerjim oluyor.
- E.Ö.6** iş dışında çok az enerjim oluyor.
- E.Ö.7** iş dışında boş zamanlarımda yeterli enerjim oluyor.
- E.Ö.8** evet, iş dışında boş zamanlarımda yeterli enerjim oluyor.

6. İşiniz duygusal anlamda sizi yoruyor mu? Başlıca nedenleri nelerdir?

- K.Ö.1** hayır, duygusal anlamda işim beni yormuyor.
- K.Ö.2** çok yoruyor. Yeterli olamama duygusu var. Acaba verimli olabiliyor muyum? Diye düşünüyorum. Birde aldığım parayı hak ediyor muyum? Düşüncesi.
- K.Ö.3** çocukların akademik anlamda başarısızlığı beni duygusal anlamda yoruyor.
- K.Ö.4** hayır, işim beni duygusal anlamda yormuyor. Duygusal anlamda yorulacak bir olay yaşamadım. İleride olur mu bilmiyorum.
- K.Ö.5** her zaman yoruyor diyemem. Bazen çocukların ilgisizliği ve isteksizliği duygusal anlamda yoruyor.
- K.Ö.6** zaman zaman çok sinirlendiğim olsa da çocukları çok sevdiğim için duygusal anlamda çok yorulduğumu düşünmüyorum. Yormuyor.
- K.Ö.7** evet, yoruyor çoğu zaman verdiğim emeğin geri dönütünü alamıyorum. Özellikle bunu aile durumlarına, çocukların yaşantılarına bağlıyorum. Yine de sevdiğim mesleği yaptığım için çoğu şeyi görmezden gelebiliyorum.
- K.Ö.8** evet, yoruyor. İmkansızlıklar, maddi imkansızlıklar, belirli bir takdir görememe, emeğimizin görülmemesi, anlayışsız eleştiriler, empati yoksunluğu 'üstlerle alakalı', desteksizlik...
- E.Ö.1** öğrencilerin içinde bulunduğu sosyoekonomik durum beni duygusal anlamda olumsuz etkiliyor.
- E.Ö.2** hayır, işim beni duygusal anlamda yormuyor.
- E.Ö.3** evet, işim beni duygusal anlamda yoruyor. Bunun sebebi de sınıftaki uyarıcılar.
- E.Ö.4** duygusal anlamda yorulmuyorum.
- E.Ö.5** çevreye ayak uyduramadığım için duygusal anlamda yoruyor.

E.Ö.6 evet, duygusal anlamda yoruluyorum. Bunun sebepleri; iş ortamı, öğrencilerin akademik başarısızlığı, öğrencilerin disiplinsizliği, materyal yetersizliği,

E.Ö.7 duygusal anlamda yoruyor. Çocuklarla aşırı derecede ilgilenmeme rağmen akademik olarak seviyelerinin düşük olması.

E.Ö.8 genellikle duygusal anlamda yormuyor. Fakat çocuklarla çok haşır neşir oluyoruz ve konuyu anlatırken yoruluyorum. Buda mental açıdan yorgunluk yaratıyor.

7. Mesleğiniz sizi hayal kırıklığına uğrattı mı? Ne umdunuz, Ne buldunuz?

K.Ö.1 hayal kırıklığına uğramadım. Köy okulunda çalışmamdan dolayı mesleki doyumsuzluk yaşıyorum.

K.Ö.2 beklentilerimi karşılamadı. Öğrenciyken öğrenciydim, şimdi öğretmen oldum yine öğrenci olduğumu düşünüyorum.

K.Ö.3 çocukların yetersizliği beni hayal kırıklığına uğrattı. Akademik olarak bu kadar kötü beklemiyordum.

K.Ö.4 öğretmenlik mesleğinden çok bir şey beklemiyordum. Okurken farkında olmama rağmen yeniden başlamak zor geldiği için okumaya devam ettim.

K.Ö.5 mesleğe başlamadan önce tüm çocukların çok başarılı, istekli olacağını ummuştum. Gerçek hayatta isteksiz, sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilerle karşılaşmam hayal kırıklığı oldu.

K.Ö.6 mesleğim beni hayal kırıklığına uğratmadı. Tabi ki her manada tam düşündüğüm gibi diyemem ama her işin belli başlı zorlukları olduğunun farkındayım.

K.Ö.7 hayır, mesleğim beni hayal kırıklığına uğratmadı.

K.Ö.8 mesleğimle ilgili hayal kırıklığına uğramadım. Hayallerimin üstünde bir şey

E.Ö.1 meslek değil de çalışma koşulları umduğum gibi değil. Akıllı tahtanın olduğu, öğrenci sayısının az olduğu bir okul hayal ediyordum ama öyle değil.

E.Ö.2 ekonomik açıdan hayal kırıklığı, okuldaki donanım eksikliği fiziksel yetersizlikler, hayal kırıklığı oluşturdu.

E.Ö.3 evet, hayal kırıklığına uğradım. Okulun fiziki koşulları, ekonomik koşullar öğretmenlerin sosyal ilişkileri...

E.Ö.4 hayal kırıklığım yok. Umduğumu buldum. Çocuklara teknolojik bir şeyler öğretmek iyi geliyor.

E.Ö.5 evet, hayal kırıklığına uğradım. Öğrendiklerimi çoğunu okulun fiziksel yetersizliğinden (enstrüman eksikliği, müzik odası eksikliği) dolayı öğrencilere aktaramıyorum.

E.Ö.6 mesleğim beni hayal kırıklığına uğratmadı. Tam olarak umduğum gibi olmadı. Beklentilerimin çok gerisindeyim.

E.Ö.7 evet, mesleğin beni hayal kırıklığına uğrattı. 4-5 yıldır köyde çalışıyorum. Fiziki yetersizlikler, beklentilerim çok olmasına rağmen yeterli imkânların verilmemesi.

E.Ö.8 mesleğim beni hayal kırıklığına uğratmadı. Atandığım süreçte eğitim sisteminin değişmesi (4+4+4) hayal kırıklığı yarattı. Tercih sürecinde parlak bir meslek olarak gördüğüm için tercih ettim.

8. Köy okullarında çalışmanın zorlukları nelerdir?

K.Ö.1 fiziki şartlar yetersiz, öğrencilerin algı düzeyleri düşük, veli desteği yok...

K.Ö.2 bulunduğu köyün soğukluğu, ulaşım problemi, velilerin ilgisizliği, öğrencilerin akademik seviyelerinin düşük olması, teknolojik imkânların yetersiz olması

K.Ö.3 çalışma saatleri, fiziki ve teknolojik yetersizlik, merkeze uzaklık, bulunduğu köyün iklim şartları

K.Ö.4 fiziki şartlar çok kötü, veliler bilinçsiz ve eğitime ilgisiz, okulun şehir merkezine uzaklığı, çocukların hazır bulunmaları her anlamda düşük

K.Ö.5 burada en büyük zorluk veli desteğinin olmaması. Öğrenciyle sadece öğretmen ilgileniyor. Hem kişisel bakımı, hem dersleri, hem davranışları ve daha birçok açıdan öğretmen sorumlu oluyor.

K.Ö.6 köy okulunda çalışmanın en büyük zorluğunun veli desteğinin olmaması diye düşünüyorum. Teknolojik manada imkânlar kısıtlı olması...

K.Ö.7 fiziki şartlar, çocuğun yaşamına bağlı olarak geçirdiği yaşantılar, velilerin bazı konularda ilgisiz davranması, okula ve sınıfa teknolojik anlamda sunulan imkanların kısıtlılığı

K.Ö.8 tecrübesizlik oluyor ve idari anlamda beklenti çok yüksek, ulaşım sıkıntısı, materyal eksikliği, teknolojik yetersizlik, sınıf birleştirmelerden dolayı müfredat yetiştirme zorluğu.

E.Ö.1 ulaşım, saatlerin uygun olmaması, öğrencilerin dil konusundaki sıkıntıları, okulun fiziksel yetersizliği, elektrik kesintisinin fazla olması...

E.Ö.2 köy okulunda çalışan öğretmenler merkezdeki öğretmenlere göre 5-0 geride başlıyor; sabah çok erken uyanmak, okuldaki donanım eksikliği, okulun fiziki imkânlarının yetersizliği, veliyle koordinasyonun olmaması, öğrencinin umursamaz tavrı

E.Ö.3 fiziki şartlar, ulaşım, ekonomik koşullar, elektrik kesintileri, devletin hizmet noktasında yetersiz kalması, iklim, çocukların ailelerinden yeterli eğitimi almamış olması.

E.Ö.4 teknik alt yapı imkânsızlıkları ve ulaşım.

E.Ö.5 ulaşım sorunu, köy okullarının hizmet açısından ikinci planda tutulması, il teşkilatının her şeyi köy öğretmenlerine yüklemesi,

E.Ö.6 sabah çok erken uyanmak, günün çoğunluğunu okulda geçirmek, fiziksel ve ruhsal yorgunluk, ekonomik sıkıntılar,

E.Ö.7 ulaşım, veli ilgisizliği ve yetersizliği, merkezi okullara verilen imkânların köy okullarına verilmemesi, soğuk iklim şartları, sobayla uğraşma, personel yetersizliği

E.Ö.8 ulaşım, velilerin bilinçsizliği, çocukların sosyoekonomik durumu, tecrübelerinden faydalanabileceğim deneyimli öğretmenlerin olmaması.

9- Mesleki çalışmalarınızda bir problemle karşılaştığınızda bu problemi çözmek için neler yaparsınız?

K.Ö.1= öncelikle zümremle birlikte hareket eder ortak bir çözüm ararım. Sonra idareye danışırım.

K.Ö.2= önce kara kara düşünüyorum. Sonra daha tecrübeli öğretmenlere ve idareye danışırım.

K.Ö.3= öncelikle kendim halletmeye çalışırım. Sonra idareye oda olmadı milli eğitime giderim.

K.Ö.4= problemin kaynağını bulur çözmeye çalışırım. Olmuyorsa gerekli mercilere başvururum.

K.Ö.5= işimle ilgili bir problemle karşılaştığımda meslektaşlarıma danışırım.

K.Ö.6= ilk önce problemin neyden kaynaklandığını anlamaya çalışırım. Eğer tek başıma çözemeyeceğim bir problemse benden daha kıdemli arkadaşlara fikir danışır ve gerekirse onlardan yardım isterim.

K.Ö.7= öncelikle problemin neden kaynaklandığını bulmaya çalışırım. Kendim çözebileceğim bir problemse kendim halletmeye çalışırım. Beni aşarsa da iş arkadaşlarıma danışırım. Olmasa da okul idaresiyle iletişime geçerim.

K.Ö.8= öncelikle öğretmen arkadaşlarımla istişare ederim. Çözemeyeceğim problemse idareye danışırım.

E.Ö.1= arkadaşlarımla istişare yaparım, idareye danışırım. Bazen de kendim çözmeye çalışırım.

E.Ö.2=-geçici olduğuna inandıklarımı görmezden geliyorum.

-öğrencilerle ilgili problemlerde; gelişim çağından kaynaklı problemlerin sönmesini bekliyorum. Öğrenciyle olumlu bir iletişim kurduğumda problemler zaten çözülüyor.

E.Ö.3= işimle ilgili bir problemle karşılaştığımda idareye başvururum.

E.Ö.4= konuyla alakalı araştırma yapar idareye danışırım.

E.Ö.5= problemle karşılaştığım zaman problemi çözebileceğini düşündüğüm en yakın kişiye başvururum. Olayın büyümeden kapanmasını isterim.

E.Ö.6= problemin kaynağını araştırırım. Paydaşlarla fikir alış verişi yaparım.

E.Ö.7= problem öğrenciyle ilgiliyse veliyle iletişime geçerim, okulla ilgili bir sıkıntıda milli eğitime danışırım.

E.Ö.8= genellikle problemle karşılaşmıyorum. Karşılaştığım zaman diyalog yoluyla müspet(iyi) manada çözüme kavuşturmaya çalışıyorum.

10- Genel olarak tükenmişlik algısına kapılmanızın-kapılmamanızın sebebini nasıl açıklarsınız?

K.Ö.1= işimi seviyorum. Branşım İngilizce, branşımı çok seviyorum. Çocuklara yeni bir dil, kültür aktarabilmek beni dinç tutuyor.

K.Ö.2= öğretmenlik mesleği adına çok fazla beklentiye girdim ve mevcut olan durum beni tatmin etmedi.

K.Ö.3= içinde bulunduğum şartlar ve sevdiğime uzaklık.

K.Ö.4= bir insan istemediği mesleği yapıyorsa mutlu olma şansı zor oluyor. Mesleğin doğru seçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yoksa zamanla yıpratıcı oluyor. Öğretmenliğin bendeki tek artısı çocukları sevmem.

K.Ö.5= tükenmişlik algısına kapılmadığımı düşünüyorum. Çünkü mesleğimi severek ve isteyerek yapıyorum. Aynı zamanda da mesleğimin daha çok başındayım.

K.Ö.6= tükenmişlik algısına kapılmadım. Çünkü daha mesleğimin çok başındayım. Ayrıca mesleğimle ilgili öğrenmem gereken çok şey olduğunu ve yol aldıkça her şeyin daha güzel olacağı düşüncesindeyim.

K.Ö.7= tükenmişlik algısına kapılmadım. Çünkü işimi görev mantığıyla değil de sevdiğim işim olarak yapıyorum. Daha çok olumlu güzel yanlarını görüyorum.

K.Ö.8= daha önceki iş yerimde karşılaştığım yukarıda da saydığım zorluklardan dolayı sabır eşiğim çok düşük. Paydaşlar iletişim düşük olması da başka bir etken.

E.Ö.1= genel olarak tükenmişlik algısına kapılmamın sebebi; öğretmen maaşlarının yetersiz olması, çalışma koşullarının yetersizliği okulun fiziksel yetersizliği, çalışma saatlerinin uygun olmaması...

E.Ö.2= hayatımızda bazı şeyler monotonlaştığı zaman bizim ne heyecanımız kalır, nede bir şeyler yapmaya gayretimiz olur. O zaman da bence sessizce köşemize çekilmemiz gerekir. Sürekli yeni şeyler denediğimden tükenmişliğe kapılmıyorum.

E.Ö.3= derslerimin çok olması, okuldaki imkânsızlıklar, köy okulunun merkeze uzak olması, okulun küçük olması, öğrenci sayısının çokluğu, sınıfların kalabalık olması, öğretmenler odasının küçüklüğü

E.Ö.4= işimi severek yapıyorum o yüzden tükenmedim.

E.Ö.5= beklentilerimin çalıştığım yıllar içinde her yere başvurulmasına rağmen birçok problemin hala çözülmemesi öğretmen olarak tükenmeme yol açıyor.

E.Ö.6= tükenmişlik duygusuna kapılmamda öğrencilerden yeteri kadar dönüt alamamam ve köy okulunda görev yapmam etkili oluyor.

E.Ö.7= bendeki tükenmişlik algısının sebebi; eğitim sisteminin bilinmezliği, öğretmenlerin yetersiz görülmesi, öğretmenlerin yeterli değeri görmemesi, eğitimin bağımsız olmaması.

E.Ö.8= tükenmişlik algısına kapılmamam hayata bakış açımdan kaynaklanıyor. Çünkü' güzel düşünen güzel görür ve hayattan zevk alır. Hayata hep pozitif bakmak lazım.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Günümüzde artan rekabet koşulları ve gelişen teknoloji ile beraber çalışma şartlarını olumsuz etkilemiş ve teknoloji çoğu zaman iş gücünü ikinci plana itmiştir. Tükenmişlik iş ortamı teknolojinin de etkisiyle çalışanlar arası ilişkileri olumsuz etkileyerek sosyal çözümlere ve tükenmişliğe neden olan sosyal bir problem haline dönüşmüştür. Bu çalışmanın amacı, Ağzıkara ilkokulunda görev yapan öğretmenlerin tükenmişlik algılarını belirlemek ve tükenmişlik algılarının hangi değişkenlerle ilişkisi olduğunu ortaya koymaktır. Çalışmada köy okullarındaki öğretmenlerin tükenmişlik algılarının ölçülmesinin nedeni, eğitim-öğretim hayatının en önemli evresini oluşturan ilköğretim öğretmenlerinin özellikle köy okullarındaki öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ve sahip olunan imkânlar dolayısı ile tükenmişlik algılarının yüksek çıkacağına beklenmesidir. Araştırmada ortaya konan sorunlar ve çözüm önerileri, köy okullarındaki öğretmenlerin genelde eğitim kalitesine özelde ise kişisel gelişime ve doyuma katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmaya katılan Erkek öğretmenlerin tükenmişlik algıları, bayan öğretmenlere göre daha yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tükenmişliğe sebep olan faktörler açısından erkek ve bayan arasında önemli bir fark ortaya çıkmamıştır. Erkek öğretmenlerin büyük çoğunluğu iş saatlerinin çok erken olmasını önemli bir sebep olarak belirtmişlerdir. Bayan öğretmenler ise köy şartlarının ve okul yaşamının iyi olmamasını tükenmişliğe sebep olarak belirtmişlerdir.

Genel olarak tükenmişlik algısına kapılma sebepleri; Öğretmenlik mesleği ile ilgili çok fazla beklenti içinde olmaları, Öğrencilerin alınan geri dönüşler, Eğitim sisteminin bilinmezliği ve öğretmenlerin yeteri kadar değer görmemesi son olarak köy okullarında yaşanan zorluklar olarak ortaya çıkmıştır. Meslekte geçirilen süre bağlamında değerlendirildiğinde, mesleğinde yeni olan öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik algısına sahip olduğu görülmüştür.

Kırılmaz vd. (2003)' ne göre, mesleğin hak ettiği değeri bulanların tükenmişlik düzeyleri, uygun bulmayanlardan daha düşük çıkmıştır. Öğretmenlik mesleğini isteyerek yapanların tükenmişlik düzeyi, istemeyerek yapanlardan daha düşük çıkmıştır. Bu açıardan çalışmamız ile benzerlik göstermekteyken, Cinsiyet açısından anlamlı bir değişkenin gözlemlenmemesi çalışmamız ile farklı

yönleri arasında gösterilebilir. Çalışmada belirtilen öneriler ile çalışmamızın önerileri birbiri ile örtüşmektedir.

Ören ve Türkoğlu (2006)'na göre, “*duygusal tükenmişlik boyutunda kızlar daha çok tükenmişlik gösterirken, kişisel başarı ve duyarsızlaşma boyutunda erkekler daha çok tükenmişlik göstermiştir. Tükenmişliğin cinsiyet üzerindeki etkilerine yönelik araştırmalar farklı sonuçlar vermekle birlikte tükenmişliğin daha çok kadın öğretmenlerde olduğu bildirilmektedir*”. Cinsiyet açısından çalışmamız da Erkek öğretmenlerin tükenmişlik algılarının bayan öğretmenlere göre daha yüksek seviyede olduğu bulunmuştur. Bu açıdan ilgili çalışma ile kısmen benzerlik kısmen ayrışma görülmektedir. İş deneyimi açısından ise çalışmamızda; meslekte ilk üç yılını çalışan öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik algısına sahip olduğu görülmüştür. İlgili çalışmada Ören ve Türkoğlu (2006) ise “*Bulgular, 23 yaş ve üzeri öğretmen adaylarının tükenmişliklerinin daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Çalışan bireylerin daha genç olanlarının tükenmişlik düzeyleri, 30 ya da 40 yaşından daha fazla olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yaş iş deneyimi ile ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle tükenmişlik kişinin kariyerinin erken yıllarında daha riskli görünmektedir*”. Yaş (İş deneyimi) açısından çalışmamız ile benzerlikler göstermektedir.

ÖNERİLER

Çalışma saatleri ve servis saatleri uygun bir şekilde ayarlanmalıdır. Öğretmenler arasında sosyal faaliyetlere yer verilmesi ve dayanışmanın artırılması.

Öğretmenlere yönelik eğitici seminerler ve çeşitli aktiviteler düzenlenmelidir.

Öğrenci velilerine yönelik eğitici faaliyetler geliştirilmeli, ailelerin bilinçli bir şekilde çocuklarını teşvik edici faaliyetlere yönlendirilmesi gerekmektedir.

Özellikle köy okullarında öğretmenlerin konaklayabilmesi için lojmanlar yapılmalı ve öğretmenler bu konuda teşvik edilmelidir.

Öğretmenlere yönelik gelişim programları düzenlenmelidir.

İş ortamında sağlanan sosyal destekler tükenmişliğin önlenmesinde önemli bir adımdır.

Mesleki eğitim süreçleri etkin bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

Öğretmenlerin düşüncelerini paylaşabilecekleri seminerler, toplantılar, aktiviteler düzenlenmeli.

Psikolojik danışmanlık hizmetleri sadece öğrencilere yönelik değil, öğretmenlere yönelik de gerçekleştirilmeli.

Okul idarecilerinin daha paylaşımcı ve katılımcı bir yapıda hareket etmeleri tükenmişlik algısını önlemede yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Bek, Y. (2007), *Öğretmenin Toplumsal/Mesleki Roller ve Statüsü*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Budak, G. ve O. Sürgevil, (2005), *Tükenmişlik ve Tükenmişliği Etkileyen Örgütsel Faktörlerin Analizine İlişkin Akademik Personel Üzerinde Bir Uygulama*, D.E.Ü.İİBF. Dergisi Cilt: 20, Sayı:2, 95-108

Kristensen, Tage S. Marianne Borritz, Ebbe Villadsen & Karl B.(2005) Christensen, *The Copenhagen Burnout Inventory: A new tool for the assessment of burnout*, Work & Stress, July/September; 19(3): 192/207, ISSN: 0267-8373 (Print)1464-5335 (Online) Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/twst20>

Kırılmaz, A. Y. Çelen, Sarp, N. (2003), *İlköğretimde Çalışan Bir Öğretmen Grubunda Tükenmişlik Durumu Araştırması*, İlköğretim-Online, 2 (1), 2-9

Kuş, E. (2003), Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri. Anı Yayıncılık.

- Ören, N. Türkoğlu, H. (2011). *Öğretmen adaylarında tükenmişlik*, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1(16).
- Özkan F. Akso C. (2015) *Muhasebe Meslek Mensupları mm Tükenmişliklerine Etki Eden Faktörler: Gaziantep ilinde Bir Alan Araştırması*: Journal of Accounting inance and Auditing Studies, 24
- Tepeli, Y. Kayıhan, B., Kula, E. (2017), *Muhasebe Meslek Mensuplarında Mesleki Tükenmişlik Ve İşe Bağlılık Arasındaki İlişkinin Analizi: Muğla İli Örneği*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 49, Nisan, 674-681
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.